

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»**

Кафедра менеджменту та економіки

УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту «Європейська школа
бізнесу»

О. Чатченко

" 12 " 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту
та економіки

Ю. Ремига

" 12 " 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ
(SUSTAINABLE MANAGEMENT)

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти: бакалавр
Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 073 «Менеджмент»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

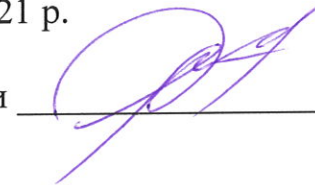
завідувач кафедри менеджменту та економіки,
кандидат економічних наук, доцент

Ю. Ремига

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні
кафедри менеджменту та економіки,
протокол № 1 від «12» 04 2021 р.

Завідувач кафедри менеджменту та економіки

Ю. Ремига

Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Управління сталим розвитком» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дана навчальна дисципліна використовує наукові засади, теоретичні моделі, технології управління сталим розвитком економіки в контексті врахування численних екзогенних та більшою мірою ендогенних чинників соціально-економічного потенціалу сталого розвитку у зв'язку з інституціональним закріпленням євроінтеграційних прагнень українського народу.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	<u>Вибіркова</u>	
Розділів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки	
Змістових розділів – 2		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		8-й	8-й
		Лекції	
		28 год.	4 год.
		Практичні	
		28 год.	2 год.
Тижневе навантаження: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень	Самостійна робота	
		64 год.	114 год.
		Вид контролю:	
		<u>залік</u>	<u>залік</u>

Предметом вивчення навчальної дисципліни є наукові засади, теоретичні моделі, технології управління сталим розвитком економіки в контексті врахування численних екзогенних та більшою мірою ендогенних чинників соціально-економічного потенціалу сталого розвитку у зв'язку з інституціональним закріпленням євроінтеграційних прагнень українського народу.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Управління сталим розвитком» базується на знаннях таких дисциплін, як «Економічна теорія», «Національна та регіональна економіка», «Організація підприємницької діяльності».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Управління сталим розвитком» є формування студентами екологами нового підходу до оцінки та розробки стратегій соціально-економіко-екологічного розвитку суспільства на сучасному етапі. Сталий розвиток території - це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Управління сталим розвитком» є:

- розглянути взаємозв'язок між економічним зростанням і сталим розвитком;
- описати основні екологічні проблеми та висвітлити актуальність та пріоритети екологічно збалансованого розвитку;
- дати поняття людського розвитку як головного чинника і показника суспільного прогресу та його місце у соціальній підсистемі сталого розвитку;
- проаналізувати соціо-економіко-екологічну систему як сукупність соціальної, економічної, екологічної підсистем, гармонійно об'єднаних у ціле, що породжує нову якість – сталий розвиток;
- розглянути концепцію сталого розвитку України.

1.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
Загальні компетентності	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

	ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними. СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння / навички	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
1.	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації збір, інтерпретація та застосування даних; спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії
Загальні компетентності					
2.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, його місця у загальній системі знань про природу і	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної	донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації збір, інтерпретація та застосування даних;	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у

	<p>суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p>		діяльності або навчання	спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	<p>непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
3.	<p>Здатність визначити перспективи розвитку організації.</p> <p>Вміння визначити функціональні області організації та зв'язки між ними.</p> <p>Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.</p>	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	<p>донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація та застосування даних;</p> <p>спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Програмні результати навчання	ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
--------------------------------------	--

	<p>ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.</p> <p>ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.</p> <p>ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.</p> <p>ПРН 18. Ідентифікувати екологічні та економіко-правові наслідки функціонування підприємств в умовах сталого розвитку суспільства.</p> <p>ПРН 20. Демонструвати навички використання інформаційних, комунікаційних та інноваційних технологій.</p>
--	--

Результати навчання:

Після опанування дисципліни студент повинен

знати:

- понятійний апарат дисципліни;
- конституційно-правові засади сталого розвитку.
- цілі, принципи, завдання методи управління сталим розвитком;
- індикатори сталого розвитку;
- сучасні тенденції, стратегічні засади та перспективні напрями сталого розвитку України в глобальному середовищі;
- новітні наукові концепції господарювання в контексті світових господарських домінант відповідно до наявного стратегічного потенціалу держави;
- концептуальні засади сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу, включаючи земельні, водні, мінерально-сировинні, лісові ресурси, соціальну складову, умови гарантування природно-техногенної та екологічної безпеки тощо;
- перспективи національної економічної політики сталого розвитку України.

уміти:

- розробляти прогностні та програмні документи сталого розвитку;
- аналізувати стан розвитку території та її ресурсний потенціал на предмет збалансованості;
- приймати управлінські рішення щодо модернізації управління в контексті забезпечення сталого розвитку, використовуючи європейські підходи та вітчизняний досвід;
- використання сучасних технологій лінкіджу з громадськістю для оперативного та оптимального вирішення завдань сталого розвитку;
- використовувати методологію та інструментарій управління сталим розвитком;
- надавати експертну оцінку ресурсному потенціалу.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Управління сталим розвитком» відводиться 120 години 4 кредити ЄКТС.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Тема 1. Поняття системи і розвитку. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку.

Суть терміну «система». Відкритість, стаціонарність системи.. Основні компоненти екосистем. Схема потоку енергії у природній екосистемі. Характеристики та механізм стійкості системи. Умови розвитку динамічних систем. Триєдиний механізм самовідтворення природних систем. Способи трансформації систем. Взаємозв'язок людини і людства з природою. Техносфера, екосфера, ноосфера. Історія переходу до сталого розвитку у світі. Відображення питань сталого розвитку у законодавстві України: Оргуська конвенція, Рамкова конвенцію про охорону і сталий розвиток Карпат, Постанову Верховної Ради України «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів», проект Закону України «Про стратегію сталого розвитку України».

Тема 2. Принципи функціонування соціально-економічних систем.

Наукові передумови формування принципів сталого розвитку. Принципи забезпечення сталого розвитку. Принципи суспільної організації в просторі. Принципи організації в часі. Принципи забезпечення екологічної стійкості. Принципи екологічних цілей. Принципи екологічної мотивації.

Тема 3. Моделювання і прогнозування сценаріїв при розробці стратегій сталого розвитку і місцевих планів дій.

Теоретичні підходи оцінки ефективності природоохоронних заходів. Екологічна крива Кузнеця в структурі моделей сталого розвитку територій. Модель «доходи-забруднення».

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2 ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА, ІНДИКАТОРИ ТА ІНДЕКСИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Тема 4. Моніторинг реалізації екологічної політики та обґрунтування прийняття управлінських рішень з урахуванням концепції сталого розвитку.

Національна екологічна політика і сталий розвиток. Перспективи розвитку національної екологічної політики. Мета, основні принципи національної екологічної політики. Індикатори ефективності національної

екологічної політики. Механізм моніторингу, оцінки й удосконалення дій з реалізації політики.

Тема 5. Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку.

Історія розробки індикаторів сталого розвитку. Індикатори та індекси сталого розвитку України. Взаємозв'язок індикаторів сталого розвитку із системою показників Цілей розвитку тисячоліття та системою індикаторів Європейського союзу. Поняття моніторингу сталого розвитку, його мета та об'єктів.

Тема 6. Покращення якості життя і зменшення соціально-економічних та екологічних загроз при переході до сталого розвитку.

Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття «загроза» в сучасній науковій традиції. Методика оцінювання впливу загроз на пріоритети сталого розвитку. Особливості загроз економічного характеру. Особливості загроз екологічного характеру. Особливості загроз соціально-інституціонального характеру.

Тема 7. Принципи освіти для сталого розвитку та шляхи її впровадження в освітнянські програми.

Особливості формування концепції екологічної освіти. Принципи освіти для сталого розвитку: Впровадження стратегії сталого розвитку у сферу освіти. Науковий та освітній виміри сталого розвитку суспільства. Роль науки та освіти у визначенні засад сталого розвитку. Зміцнення наукової бази з метою сталого розвитку і нового управління. Переорієнтація освіти на сталий розвиток.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий розділ 1. Теоретичні засади сталого розвитку												
Тема 1. Поняття системи і розвитку. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку.	14	4	2	-	-	8	16	2	-	-	-	14
Тема 2. Принципи функціонування соціально-економічних систем.	16	4	4	-	-	8	14	-	-	-	-	14

Тема 3. Моделювання і прогнозування сценаріїв при розробці стратегій сталого розвитку і місцевих планів дій.	16	4	4	-	-	8	15	-	1	-	-	14
Разом за змістовим розділом 1	46	12	10	-	-	24	45	2	1	-	-	42
Змістовий розділ 2. Екологічна політика, індикатори та індекси сталого розвитку												
Тема 4. Моніторинг реалізації екологічної політики та обґрунтування прийняття управлінських рішень з урахуванням концепції сталого розвитку.	14	4	2	-	-	8	16	2	-	-	-	14
Тема 5. Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку.	16	4	4	-	-	8	14	-	-	-	-	14
Тема 6. Покращення якості життя і зменшення соціально-економічних та екологічних загроз при переході до сталого розвитку.	16	4	4	-	-	8	14	-	-	-	-	14
Тема 7. Принципи освіти для сталого розвитку та шляхи її впровадження в освітянські програми.	16	4	4	-	-	8	15	-	1	-	-	14
<i>Комплексне практичне індивідуальне заняття</i>	12	-	4	-	-	8	16	-	-	-	-	16
Разом за змістовим розділом 2	74	16	18	-	-	40	75	2	1	-	-	72
Усього годин	120	28	28	-	-	64	120	4	2	-	-	114

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття системи і розвитку. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку.	4
2.	Принципи функціонування соціально-економічних систем.	4
3.	Моделювання і прогнозування сценаріїв при розробці стратегій сталого розвитку і місцевих планів дій.	4
4.	Моніторинг реалізації екологічної політики та обґрунтування прийняття управлінських рішень з урахуванням концепції сталого розвитку.	4
5.	Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку.	4
6.	Покращення якості життя і зменшення соціально-економічних та екологічних загроз при переході до сталого розвитку.	4
7.	Принципи освіти для сталого розвитку та шляхи її впровадження в освітянські програми.	4
Разом:		28

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Програмою навчальної дисципліни семінарські заняття не передбачені.

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття системи і розвитку. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку.	2
2.	Принципи функціонування соціально-економічних систем.	4
3.	Моделювання і прогнозування сценаріїв при розробці стратегій сталого розвитку і місцевих планів дій.	4
4.	Моніторинг реалізації екологічної політики та обґрунтування прийняття управлінських рішень з урахуванням концепції сталого розвитку.	2
5.	Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку.	4
6.	Покращення якості життя і зменшення соціально-економічних та екологічних загроз при переході до сталого розвитку.	4
7.	Принципи освіти для сталого розвитку та шляхи її впровадження в освітянські програми.	4
8.	<i>Комплексне практичне індивідуальне завдання</i>	4
Разом:		28

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Програмою навчальної дисципліни лабораторні заняття не передбачені.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття системи і розвитку. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку.	8
2.	Принципи функціонування соціально-економічних систем.	8
3.	Моделювання і прогнозування сценаріїв при розробці стратегій сталого розвитку і місцевих планів дій.	8
4.	Моніторинг реалізації екологічної політики та обґрунтування прийняття управлінських рішень з урахуванням концепції сталого розвитку.	8
5.	Індикатори та індекси сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку.	8
6.	Покращення якості життя і зменшення соціально-економічних та екологічних загроз при переході до сталого розвитку.	8
7.	Принципи освіти для сталого розвитку та шляхи її впровадження в освітянські програми.	8
8.	<i>Комплексне практичне індивідуальне завдання</i>	8
Разом:		64

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Виконувати комплексне практичне індивідуальне завдання, вибрати варіант та оформити у вигляді реферату-доповіді:

Варіант 1.

1. Глобальні проблеми людства і актуальність сталого розвитку суспільства.

2. Цілі Розвитку Тисячоліття для України: стан виконання та перспективи.

3. Порівняння різних регіонів України за рівнем сталого розвитку.

Варіант 2.

1. Відставання адаптації державного управління від темпів змін у сучасному світі.

2. Динаміка зростання чисельності населення та обсягів ВВП у світі.

3. Можливості соціальної мобілізації у розбудові сталого суспільства.

Варіант 3.

1. Особливості сталого розвитку розвинених країн та країн, що розвиваються.

2. Гендерні проблеми: витоки та сучасний стан.

3. Соціальна мобілізація: планування, реалізація, моніторинг.

Варіант 4.

1. Сталий розвиток суспільства: глобальний, регіональний, національний та місцевий аспекти.

2. Зростання ролі наукового обґрунтування рішень у галузі довкілля та сталого розвитку.

3. Зарубіжний досвід участі громадськості у розв'язанні актуальних місцевих проблем.

Варіант 5

1. Механізм зворотного зв'язку: негативний зворотній, позитивний зворотній.

2. Основні шляхи зміцнення наукової бази сталого розвитку і нового управління.

3. Фактори успішного вирішення місцевих проблем за участі громад.

Варіант 6

1. Порівняння техногенної (традиційної) концепції економічного розвитку з концепцією сталого розвитку.

2. Сталий розвиток і освіта.

3. Місцевий порядок денний - 21: особливості визначення та реалізації.

Варіант 7.

1. Аналіз змін в економічних показниках сталого розвитку, що пропонуються ООН.

2. Підвищення освіченості населення як фактор сталого розвитку суспільства.

3. Досвід розробки та реалізації стратегій сталого місцевого розвитку.

Варіант 8.

1. Аналіз змін в екологічних показниках сталого розвитку, що пропонуються ООН.

2. Сталий розвиток і правова культура громадян.

3. Зарубіжний досвід стратегічного планування місцевого сталого розвитку.

Варіант 9.

1. Специфічна роль освіти у реалізації сталого розвитку

2. Негативні для довкілля наслідки існуючої моделі розвитку України

3. Порівняння різних регіонів України за рівнем соціального розвитку.

Варіант 10.

1. Збереження екосистем як глобальна проблема.

2. Доповіді ООН з людського розвитку як інструмент моніторингу досягнення глобальних Цілей Розвитку Тисячоліття.

3. Відмінності систем індексів сталого розвитку, запропонованих Комісією зі сталого розвитку, та системи індексів, що використовується в Україні.

Варіант 11.

1. Пріоритети розвитку, збалансованого у трикутнику «соціум - екологія - економіка».

2. Доступ громадян до інформації у контексті місцевого сталого розвитку.

3. Порівняння різних регіонів України за рівнем економічного розвитку.

Варіант 12.

1. Екологічні проблеми у стратегії національної безпеки.

2. Значення людського розвитку як складової сталого розвитку суспільства.

3. Порівняння різних регіонів України за рівнем розвитком екологічного виміру.

Варіант 13.

1. Підготовка муніципальних кадрів як чинник сталого розвитку.

2. Партнерство між владою, бізнесом, громадськістю у розробці стратегій сталого місцевого розвитку.

3. Порівняння різних регіонів України за рівнем якості та безпеки життя.

10. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Зміст поняття «сталий розвиток». Розкрийте головну мету сталого розвитку суспільства та основні його цілей.

2. Основні чинники, що стимулювали появу ідей сталого розвитку.

3. Зміст поняття "глобалізація". Вплив глобалізації на процес сучасного світового розвитку.

4. Глобальні проблеми - загроза для сталого розвитку людської цивілізації.

5. Головні передумови реалізації ідей сталого розвитку суспільства на різних рівнях управління.

6. Система та її зміни (розвиток, самоорганізація).
7. Стани та характеристика систем.
8. Формування закономірностей взаємодії людини і природи.
9. Механізм стійкості систем.
10. Витривалість та вразливість системи, як основні характеристики стійкості.
11. Толерантність та еластичність системи, як основні характеристики стійкості.
12. Роль знань та кваліфікації трудових ресурсів у переході на засади сталого розвитку.
13. Роль науково-технологічного фактора у забезпеченні сталого розвитку.
14. Порівняння систем індикаторів сталого розвитку 1996 р. та 2007 р.
15. Порівняння систем показників сталого розвитку, що пропонуються ООН та ЄС.
16. Екологічна складова сталого розвитку суспільства.
17. Актуальність екологічно збалансованого розвитку у сучасній Україні.
18. Основні екологічні проблеми сучасного світу
19. Небезпека глобального потепління та шляхи її зменшення.
20. Забезпечення якісною питною водою як глобальна проблема.
21. Причини і наслідки небезпечного забруднення атмосфери.
22. Стан лісів та лісового господарства в Україні та у світі.
23. Родючість ґрунтів як глобальна проблема.
24. Проблема спустелювання у сучасному світі та шляхи її розв'язання.
25. Вплив навколишнього середовища на якість життя та здоров'я людей.
26. Тенденції народжуваності і смертності у сучасному світі.
27. Бідність у сучасному світі та шляхи її викорінення.
28. Шляхи подолання соціальної нерівності у глобалізованому світі.
29. Освіта як складова людського розвитку: проблема ефективності та напрями реформування.
30. Гендерна рівність як мета соціальної політики.
31. Небезпека відставання науки від потреб переходу суспільства на засади сталого розвитку.
32. Роль працівників науки у реалізації сталого розвитку.
33. Основні чинники, що вимагають вироблення нових наукових знань в галузі довкілля і сталого розвитку.
34. Завдання вітчизняної науки у зв'язку з розробкою концепції сталого розвитку України.
35. Актуальність розширення наукового знання про систему Земля.
36. Значення для сталого розвитку довгострокових наукових оцінок і прогнозів.
37. Проблеми створення наукового потенціалу для забезпечення сталого розвитку.
38. Основні напрями переорієнтації освіти на сталий розвиток.

39. Основні шляхи і засоби ефективного інформування населення з питань сталого розвитку.
40. Значення поінформованості населення з питань сталого розвитку.
41. Сучасні інформаційні технології та їхня роль в реалізації ідей сталого розвитку.
42. Відповідність моделі економіки України принципам сталому розвитку.
43. Виконання Цілей розвитку тисячоліття в світі та Україні.
44. Особливості переходу України на шлях сталого розвитку у порівнянні з розвиненими країнами.
45. Обґрунтування першочергових завдань на шляху переходу України до сталого розвитку.
46. Причини зростання ролі громад у сталому розвитку суспільства.
47. Механізм впровадження інструменту соціальної мобілізації.
48. Проблеми залучення громадян до управління місцевим розвитком в Україні.
49. Проблеми та недоліки діяльності громад в Україні.
50. Соціальна мобілізація як інструмент місцевого сталого розвитку.
51. Підхід до сталого місцевого розвитку, що ґрунтується на участі громад: досвід України.
52. Досвід проектів та програм ООН щодо сталого розвитку в Україні.
53. Місцеві громади як елемент громадянського суспільства, що формується.
54. Залучення громадськості до стратегічного планування місцевого розвитку.
55. Розробка індикаторів сталого розвитку на місцевому рівні.
56. Роль місцевого самоврядування у досягненні сталості місцевого розвитку.
57. Формулювання основних завдань у стратегії сталого місцевого розвитку.
58. Розробка місцевого плану дій з охорони довкілля.
59. Фактори, що обумовлюють успішне застосування інструменту соціальної мобілізації в Україні.
60. Методика стратегічного планування сталого розвитку на місцевому рівні.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Управління сталим розвитком» застосовуються інформаційні та практичні методи навчання: класичні лекції, лекції-дискусії, практичні заняття, консультації з виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також виконання рефератів, підготовка коротких повідомлень на основі додаткової літератури курсу, письмові завдання.

Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

12. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до плану вивчення дисципліни «Управління сталим розвитком» передбачається проведення поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль передбачає проведення опитування під час практичних занять;
- контроль виконання КПЗ та інших видів робіт;
- підсумковий контроль реалізується у вигляді заліку.

Методи контролю:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Виконання завдань для самостійної роботи.
3. Виконання КПЗ.
4. Проведення проміжних тестів.
5. Проведення поточного контролю.
6. Проведення підсумкового заліку.

13. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю є **залік**, який складається очно в період призначений деканатом або за індивідуальним графіком, який затверджується навчальним планом. Основною формою підсумкового контролю є тестування, робота над практичним завданням та співбесіда.

14. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Управління сталим розвитком» здійснюється в балах відповідно до табл.14.1. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Управління сталим розвитком»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота								Розділ II Підсумковий контроль	Всього
Змістовий розділ I									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	КПІЗ		
5	5	10	5	5	5	10	15	40	100

*T1, T2, ..., T7 – теми занять

**КПІЗ – Комплексне практичне індивідуальне завдання

Поточне оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру у наступних формах:

- усного опитування студентів на практичних заняттях та оцінки рівня їх знань;
- перевірки правильності розв'язання практичних задач;
- експрес-опитування (в усній чи письмовій формі).

Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами робіт) оцінюються в діапазоні від **0** до **60** балів. Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше **36** балів.

Підсумкове оцінювання знань студентів

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі заліку. Максимальна кількість балів, яку можна отримати на заліку складає **40** балів (див. табл. 14.2).

Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни «Управління сталим розвитком»

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус 2 бали);
- неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус 4 бали).

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання білету:

1. Повна відповідь на питання, яка оцінюється «**відмінно**», повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;
- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання.

2. Відповідь на питання оцінюється *«добре»*, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо:
 - при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки під час: використання цифрового матеріалу.

3. Відповідь на питання оцінюється *«задовільно»*, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття чотирьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);
- одночасно присутні чотири чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання;
- висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді;
- характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, не зовсім правильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

З урахуванням вищевикладеного результати заліку оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на екзамені оцінені менше ніж на 30%, він отримує незадовільну оцінку за результатами заліку та незадовільну загальну підсумкову оцінку.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на залік. Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**.

Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 14.3).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- робоча навчальна програма дисципліни;
- плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
- тези лекцій з дисципліни;
- методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
- тестові та контрольні завдання до практичних занять;
- перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни;
- перелік питань до заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час заліку.

16. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Основна (базова):**

1. Боголюбов В.М., Прилипко В.А. Стратегія сталого розвитку: Навчальний посібник /. – Херсон: Олді-плюс, 2010. – 322 с.
2. Клименко М.О. Стратегія сталого розвитку: навч. посіб. / М.О.Клименко, Л.В.Клименко. – Рівне: НУВГ, 2010.- 267 с.
3. Коржнев М.М. Природно-ресурсні основи сталого розвитку. – Київ: Вид. КНУ. - 2001. – 270 с.
4. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник. /За заг. ред. проф. Л.Г. Мельника. – Суми «Університетська книга», 2005. – 654 с.
5. Садовенко А.П., Серета В.І., Масловська Л.Ц. Сталий розвиток суспільства: Навчальний посібник. / За ред. А.П. Садовенко, В.І.Серета, Л.Ц.Масловська. - К: 2009. – 239 с.

6. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / авт.: А.Садовенко, Л. Масловська, В. Середа, Т. Тимочко. - 2 вид. - К.; 2011. - 392 с.

7. Стратегія сталого розвитку природи та суспільства: навчально-методичний посібник. / В.А. Прилипко, В.М. Боголюбов, Л.Е. Піскунова – К., 2008. - 118 с.

Допоміжна:

1. Аналіз сталого розвитку - глобальний і регіональний контексти: У 2 ч. / Міжнародна рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М.З.Згуровський. -К.: НТУУ «КПІ». 2009. -Ч.2. Україна в індикаторах сталого розвитку. Аналіз - 2009. - 200 с.

2. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В.М.Гейця [та ін.] -К.: НВЦ НБУВ, 2009. - 687 с.

3. Звіт з людського розвитку в Україні. Людський розвиток і європейський вибір України. Програма розвитку ООН в Україні. 2008. - 110 с.

4. Економіка України: проблеми економічного розвитку: кол. моногр. / Ред.: В.Ф. Беседін; А.С. Музиченко; Н.-д. екон. ін-т, Уман. держ. пед. ун-т ім. П.Тичини. -К., 2007. - 448 с.

5. Інноваційно-технологічний розвиток України: стан, проблеми, стратегічні перспективи: анал. матеріали до Парлам. слухань "Стратегія інновац. розв. України на 2010-2020 р.р. в умовах глобалізац. викликів" / Л.І.Федулова, Ю.М. Бажал, І.А. Шовкун, С.В. Захарін, В.К. Хаустов; ДУ "Ін-т економіки та про-гнозування НАН України". -К., 2009. - 196 с.

6. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення: моногр. / О.М.Бородіна, Т.В.Бурлай, Н.І.Горшкова, Н.Ю.Гончар, В.І. Дубровський; Ін-т економіки та прогнозування НАН України. - К.: Основа, 2007. - 488 с.

7. Методологія сталого розвитку: цивілізаційний контекст: монографія / В.Х. Арутюнов, С.І. Присухін, В.М. Свінцицький, Т.В. Глебова, Т.С. Пітякова, Т.М. Дерев'янка, В.І. Пустовойт; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. - К., 2010. - 296 с.

8. Розвиток економічного та соціального середовища в сучасних умовах: монографія / К.Акав, О.Алейнікова, О.Бережна, Р.Богданов, Н.Борідько, Т.Галушкіна; Бердян. держ. пед. ун-т. - Бердянськ, 2008. - 233 с.

9. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: нац. доп. / О.І.Амоша, Є.І.Андрос, Р.В.Бажал, М.П.Балагутрак, О.М.Балакі-рева, С.І. Бандур; НАН України. - К., 2009. - 687 с.

10. Цілі розвитку тисячоліття. Україна - 2010. Національна доповідь. Міністерство економіки України. Програма розвитку ООН. - К., 2010. - 107 с.

11. Макро- і мікроекономічні складові розвитку: моногр. / В.С.Стельмах, А.О.Єпіфанов, І.В.Сало, І.І.Д'яконова, М.А.Єпіфанова. - Суми: Унів. кн., 2007. - 505 с.

12. Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 28-30 трав. 2009 р., Дніпропетровськ. Т.2 / Ред.: О.І. Амоша; Нац. гірн. ун-т, Ін-т економіки пром-сті НАН України, Навч.-наук. ін-т економіки промисл. розв. НГУ, Спілка економістів України, Ін-т економіки НГУ. -Д., 2009. - 247 с.

13. Реформування економіки України: стан та перспективи: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 листоп. 2009 р., Київ / Ред.: О.К.Шафалюк; Міжнар. ін-т бізнес-освіти Київ. нац. екон. ун-ту ім. В.Гетьмана, Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана, Укр. асоц. маркетингу, Лондон. шк. бізнесу і фінансів {Великобританія}. - К.: МІБО КНЕУ, 2009. - 296 с.

14. Стратегія забезпечення сталого розвитку України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 20 трав., 2008 р., Київ: у 3 ч. Ч. 2 / Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. - К., 2008. - 334 с.

15. Українська економіка сьогодні - досягнення, проблеми, перспективи / Я.А.Жаліло, Я.Б.Базилюк, Я.В.Белінська, Д.Ю.Венцковський, С.В.Давиденко; Нац. ін-т стратег. дослідж., Центр антикриз. дослідж. - К., 2007. - 92 с.

16. Декларація та план виконання рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку 26 серпня - 4 вересня 2002 р. в Йоганнесбурзі. - К.: ПРООН в Україні. Муніципальна програма врядування і сталого розвитку України. - 2004. - 73 с.

17. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах. / Збірник. Укл. В.С. Куйбіда, В.В.Толкованов. - К.: ТОВ «Поліграфічний центр Крамар», 2010. - 258 с.

17. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.

2. Сайт безкоштовних електронних підручників онлайн // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://pidru4niki.com>.

3. Офіційний сайт студентської електронної бібліотеки «ЧИТАЛКА» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://chitalka.info>.

4. Офіційний сайт онлайн-бібліотеки освітньої та наукової літератури // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://eduknigi.com>.

5. Сайт електронної бібліотеки підручників // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua>.

6. Офіційний сайт Міжнародної організації праці // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/global/langen/index.htm>.

7. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/uk/geoinformatics>.